سر مقاله

بسم الله الرحمن الرحیم

۱. در میان شؤون حجت خدا (پیامبر و امام) مهم‌ترین شأن، دعوت مردم به سوی خدای بزرگ است. در قرآن گزارش این حقیقت را به این تعبیر می‌خوانیم:
«کتاب انزلناه الیک لتخرج الناس من الظلمات الی النور بإذن ربهم الی صراط العزیز الحمید» (ابراهیم/۱).

این دعوت بدون هیچگونه خشونت و اکراه، بر اساس حکمت و موعظه حسنه و همراه با بردباری شگفت است، چنانکه در بیان امام هادی علیه‌السلام آمده است:
«و دعوتم الی سبیله بالحکمة و الموعظة الحسنة، و بذلتم انفسکم فی مرضاته، و صبرتم علی ما اصابکم فی جنبه» (زیارت جامعه کبیره)

۲. خاندان نور، در روایات معتبر به عنوان «ارکان توحید خدا» معرفی شده‌اند. (کامل الزیارات، ص ۳۱۸). آنان دین خدا را پاس می‌دارند؛ همان دین که سنگ بنای آن، نه فروع احکام، بلکه توحید الهی است: «ان اساس الدین التوحید و العدل» (التوحید صدوق، ص ۹۶).
این گرامیان هیچ فرصتی را برای تبیین علمی و عملی حقایق توحیدی از دست نمی‌نهند. نمونه را، بنگرید به امام الموحدین علیه‌السلام در گرماگرم جنگ جمل، آنگاه که بحثی کوتاه ولی کلیدی دربارهٔ توحید را با کمال آرامش برای سائل بیان می‌دارد. آن جناب وقتی مورد اعتراض قرار می‌گیرد که: "این چه زمانی برای این سخنان است"، پاسخ می‌دهد که اساساً رویارویی ما برای همین حقیقت است (التوحید، ص ۸۳).

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1392.10.40.2.8]

۳. مانند همین برخورد را از حجت هشتم صلوات الله علیه در کاخ مأمون می‌بینیم. گروهی از بنی‌عباس، مأمون عباسی را ملامت می‌کنند که چرا کسی را به ولایتعهدی خود برگزیدی که سررشته‌ای در امر حکومت ندارد. مأمون به حضرت رضاعلیه‌السلام گفت که در پاسخ اینان سخن بگو. اما در کمال ناباوری آنان، حضرتش خطبه‌ای خواند و به جای پاسخ به سخنشان، حقایق ارزشمندی در بارهٔ توحید ایراد فرمود؛ خطبه‌ای که امروز همچون دیروز و فردا، روشنگر راه کسانی است که معنای صحیح توحید را می‌جویند. (*التوحید*، ص۳۴)

۴. آیا این گنج بی‌رنج الهی را شکر گزاردند؟ می‌بینیم که ناسپاسی چنین نعمتی والا، ترجیع‌بند زندگی علمی و عملی امت بود.

به عنوان نمونه، در مقدمات حدیث جامع امامت، می‌خوانیم که در مسجد جامع مرو، گروه‌های متعدد دربارهٔ معنا، مفهوم، کارکرد و برنامه‌های امامت سخن می‌گفتند، بدون اینکه در این مورد، از امام معصوم که خود در آن مکان حضور دارد، بپرسند.

در این میان، فقط عبدالعزیز بن مسلم و شاید چند تن دیگر به حضور حضرتش رسیدند و در بارهٔ امامت از صاحب مقام امامت پرسیدند. نتیجهٔ این قدرشناسی و شکر نعمت، سخنی بس کم برگ و بسی پربار است که امروز تحت عنوان «حدیث نادر جامع فی فضل الامام و صفاته» در منابع حدیثی ما جلب نظر می‌کند. (*الکافی* ج ۱ ص ۲۰۰، *عیون اخبار الرضا*علیه‌السلام ج ۱ ص ۲۱۸)

۵. امامان معصوم با دو گروه دشمن روبرو بودند: گروه‌هایی بر آنان زبان تیغ گشودند، و گروه‌هایی دیگر تیغ زبان. پیامد کارهای هر دو گروه در تاریخ انعکاس یافته و در زیارت حضرت رضاعلیه‌السلام بدین تعبیر از آن سخن رفته است: «**قتل الله من قتلک بالایدی و الالسن**» (*کامل الزیارات* ص۳۱۳، *من لا یحضره الفقیه* ج ۲ ص ۶۰۵)

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1392.10.40.2.8]

روشن است که در برابر این دو گروه دشمنان، باید گروه‌هایی خود را مهیا کنند تا از دین الهی دفاع کنند. برخی از جسم و جان حضرتش دفاع کنند و برخی دیگر، از اسم و آرمان آن امام همام.

بدین‌روی، بازگویی شأن امام و جایگاه امامت، وظیفهٔ عقلی و شرعی ما است. هر چه ظلمت‌پرستان بیشتر بر طبل تبلیغ‌های شبه حق بکوبند، این وظیفه سنگین‌تر می‌شود.

۶. امروز، غربت معارف رضوی در بیشتر مراکز علمی(دانشگاهی و حوزوی) واقعیتی تلخ و مشهود است. کدام جلسهٔ درس را با محوریت کتاب ارزشمند شیخ صدوق (عیون اخبار الرضا﵇) سراغ دارید؟ کدام واحد درسی در زمینهٔ تفسیر در مراکز قرآنی به نام تفسیر رضوی ارائه می‌شود؟ همین سان توحید رضوی در مراکز علم عقاید و کلام، اخلاق رضوی در مراکز مربوط، و مانند آن.

در خلأ چنین توجّهی است که عرفانهای آلوده سر بر می‌آورند و فریاد و فغان گروهی بر می‌آید، بدون اینکه ریشهٔ اصلی را در غیاب آموزه‌های دین حق بجوییم و به خود بگوییم:

گر نه تهی باشدی اکثر این جوی‌ها خواجه چرا می‌دَود تشنه در این کوی‌ها؟

۷. به راستی ما با یک حقیقت تلخ روبروییم:

در برابر نعمت‌های بی‌دریغ خداوند منّان که جنبه‌های معنوی و مادّی را توأمان در بر دارد، دو گونه برخورد می‌توان کرد که خداوند متعال در قرآن سترگ، ضمن دعاهای حاجیان چنین خبر می‌دهد:

«فمن الناس من یقول ربنا آتنا فی الدنیا، و ما له فی الآخرة من خلاق و منهم من یقول: ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار اولئک لهم نصیب مما کسبوا و الله سریع الحساب». (بقره/۲۰۰ تا ۲۰۲)

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-21]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1392.10.40.2.8]

به نظر می‌رسد که وضع ما، در برخورد با تمام نعمت‌های رضوی بدین‌گونه باشد. یعنی فقط دنیا را خواستن از حجت خدا، با آنکه آخرت را نیز در اختیار دارد. در زمان حیات امام رضاعلیه‌السلام گروه زیادی از مردم، آن گرامی را فقط برای حل مشکل خشکسالی دنیایی ظاهری می‌خواستند، نه خشکسالی معرفتی که بدان گرفتارند و از این گرفتاری بی‌خبرند؛ و نه برای رفع مشکل عطش اخروی که نتیجهٔ بی‌خبری از دین صحیح و بی‌توجهی بدان است.

امروز نیز بدین‌سان است. باز هم گروهی در توسل به آن گرامی، تنها به آب و دانهٔ این دنیا می‌اندیشند و از بی‌خبری خود بی‌خبرند!

اکنون زمان تصمیم‌گیری است. آیا به راستی می‌خواهیم از این امام همام – که حجّت خدای «مالک یوم الدین» است – درس معرفت آموزیم تا زمان کوتاه درنگ در دنیا را به بی‌خبری نگذرانیم و در زمانی که فرصت بازگشت نیست، برای فرصت‌های از دست رفته پشیمان نشویم؟

۸ این شماره سفینه، مانند شمارهٔ پیش، معطّر به عطر آسمانی رضوی است و به کمک کتابخانهٔ تخصصی امام رضاعلیه‌السلام (قم) فراهم آمده ، تا گامی دیگر در راه ترویج فرهنگ متعالی رضوی بردارد.

ناگفته پیدا است که در چنان آستان بلندی، توسن کلام راه به جایی نمی‌برد، ولی وظیفهٔ عرض ادب، ما را به این جهاد علمی وا می‌دارد تا به قدر معرفت، توشه‌ای برگیریم.

نیک می‌دانیم که خدایمان مستغنی از همگان است و درایتی نورانی هشدار داده است:

«و ان تتولوا یستبدل قوماً غیرکم ثم لا یکونوا امثالکم». (محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله / ۳۷)

و از دعای شریفی که امام ابوالحسن الرضا صلوات الله علیه به جناب یونس بن عبدالرحمان – و در مرحلهٔ بعد به تمام شیعیان و محبان خود – آموخت، آموخته‌ایم که

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1392.10.40.2.8]

باید برای دفاع از حریم امام زمانمان عجل الله تعالی فرجه کمر همت بندیم، گام استوار داشته باشیم و از راه یاری و خدمتگزاری نلغزیم. در این دعای کرامند می‌خوانیم:

«و أعذنا من السأمة و الکسل و الفترة، و اجعلنا ممن تنتصر به لدینک و تعزّ به نصر ولیک، و لا تستبدل بنا غیرنا، فإنّ استبدالک بنا غیرنا علیک یسیر و هو علینا کثیر». (*جمال الاسبوع* ص ۵۱۱)

خدایا! این اندک تلاش را از ما قبول فرما! آمین!

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-21]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1392.10.40.2.8]